

SOSYAL HİZMET PERSPEKTİFİNDE ÇOK ULUSLU GÖNÜLLÜ KURULUŞLAR

Doç. Dr. Orhan ADIGÜZEL¹
Öğr. Gör. Döndü SÖNMEZ ÖZKAN²

Özet

Bu çalışmanın amacı; ülkelerin önemli bir sermayesi olan gönüllü kuruluşların sosyal hizmet çerçevesinde ele alıp incelemektir. Bu kapsamda kavramsal bir metodoloji ile yapılan çalışmada, çok uluslu işletme ve gönüllü kuruluşların tanımlarına yer verildikten sonra sosyal hizmet bağlamında gönüllü kuruluşlar açıklanmaya çalışılmıştır.

Son dönemlerde gittikçe artan şekilde adından söz edilen çok uluslu gönüllü kuruluşların sosyal hizmetlere bakan yönüyle önemi vurgulanmıştır.

Anahtar Kelimeler: Gönüllü Kuruluşlar, Çok Uluslu Gönüllü Kuruluşlar, Sosyal Hizmetler

Abstract

The purpose of this study; is to examine and discuss in the framework of the social services an important capital of the country voluntary organizations. In this context in studies with a conceptual methodology, voluntary organizations in the context of social services were explained after presenting the definitions of multinational enterprises and voluntary organizations. Being talked about in recent years as a growing multinational aspect overlooking the importance of voluntary organizations to social services are highlighted.

Key Words: Voluntary Organizations, Multinational Voluntary Organisations, Social Services

Giriş

Günümüzde çevreden ekonomiye ve siyasi yönetimlere kadar bireyleri etkileyen pek çok sorun, küresel bir boyut kazanmıştır. Ulus devletlerin söz konusu bu sorunları tek başlarına etkili bir biçimde çözümlenmeleri mümkün değildir. Artan çevre kirliliği, küresel ısınma ve buna bağlı olarak doğal dengenin bozulması, açlık, yoksulluk, deprem, sel felaketleri, finansal krizler, insan hakları ihlalleri ve benzeri pek çok sorunun çözümünde başka aktörlere de ihtiyaç duyulmaktadır. Sosyal hizmetlerin de alanına giren küresel

¹ Süleyman Demirel Üniversitesi, İİBF

² Süleyman Demirel Üniversitesi, Uzaktan Eğitim MYO

nitelikteki bu sorunların çözümü için, hükümetler ve yerel yönetimlerin yanı sıra, üçüncü sektör olarak da ifade edilen ve tamamen gönüllülük temelinde faaliyet gösteren uluslararası gönüllü kuruluşların desteği kaçınılmaz olmaktadır (Akatay, 2008, s. 118).

Bu çalışmanın birinci bölümünde çok uluslu işletme kavramı ve özellikleri incelenmektedir. İkinci bölümde ise, çok uluslu işletmeden yola çıkarak çok uluslu gönüllü kuruluşların tanımına yer verilerek, çok uluslu gönüllü kuruluşlar Dünyadaki örnekleriyle açıklanmaktadır. Üçüncü bölümde ise sosyal hizmet kavramı incelenerek sosyal hizmetler bağlamında gönüllü kuruluşların faaliyetlerine yer verilmektedir.

1. Çok Uluslu İşletme Nedir?

Çok uluslu işletmeler için herkes tarafından kabul edilmiş ve üzerinde fikir birliğine varılmış tek bir tanım bulunmamaktadır. Bu tanımlardan birkaçı şu şekildedir (Gürün, 2001, s. 2).

- Birleşmiş Milletler'e göre çok uluslu işletmeler;

a) Ekonomik işletme birimlerinin hukuki şekli ve uğraşı alanlarına bakılmaksızın iki ya da daha fazla ülkede faaliyet gösteren,

b) İşletme birimleri arasında evrensel stratejiyi oluşturmak üzere, uyumlu ve ortak politikaların saptanmasına yol açan, bir ya da birden fazla karar alma merkezinin efektif kontrolüne dayalı bir karar alma sistemi altında, nüfusun sahiplik ya da birimler arasındaki diğer bağlar yoluyla kullanıldığı,

c) Bilgi, kaynak ve sorumlulukların birimler arasında paylaşıldığı ekonomik işletmelerden oluşan ticari bir teşebbüstür (Şerinkan ve Bağcı, 2012, s. 94).

- Çok uluslu işletme kavramı; iki veya daha fazla ülkede faaliyetler yürüten, kendisine ait stratejileri olan ve bu stratejilerini tüm bağlı şubelerine uygulayan örgütler için kullanılmaktadır (Yeşil, 2011, s. 16).
- Birden fazla ülkede gelir getirici etkinlikte bulunan; ekonomik, mali ve üretime yönelik temel kararların belli bir merkezden saptandığı veya dolaylı yoldan bağlı örgütlere empoze edildiği örgütlerdir (Bolat ve Seymen, 2005, s. 53).
- Çok uluslu işletmeler, tüm dünya genelinde yoğun ilişkiler içinde olan yüksek düzeyde gelişmiş özel bir uluslararası işletme türüdür. Karar alma ve yönetim süreçlerinde küresel bir bakış açısına sahiptir. Çok temel bir anlamıyla çokuluslu işletme, altı veya daha fazla ülkede faaliyet yürüten işletmelerdir. Tanımı genişletecek olursak, çokuluslu işletme, üretim faaliyetlerini sağlayan ve aynı zamanda yatırımın ilave karlılığının gerçekleştirilmesi için farklı ülkelerde üreten ve pazarlama faaliyeti yapan bir organizasyondur.

Bir işletmeye çok uluslu söylenebilmesi için şu noktalar önemlidir (Tağraf, 2008, s. 353):

- Çok uluslu işletmenin kabul edilebilir bir orandaki varlıklarının yatırımı uluslararası alana yapılıdır. Bir görüşe göre bir işletmenin toplam varlıklarının %20'si diğer ülkelerde ise çokuluslu bir işletmedir. Diğer bir görüşe göre ise, diğer ülkelerdeki faaliyetlerden elde edilen kar ve satış, toplam satış içerisinde en az %35 düzeyinde ise küresel alanda faaliyet gösteren bir çokuluslu işletme olarak kabul edilir.
- Çok uluslu işletmenin fabrika düzeyindeki üretimleri pek çok ülkeyi kapsamaktadır. Fabrikalar montaj fabrikalarından, tamamen entegre fabrikalara kadar değişik türde olabilir.
- Çok uluslu işletme yönetiminin aldığı kararlar dünya ölçeği göz önünde bulundurularak kurulmuştur.

Bu tanımlardan anlaşıldığı üzere; çok uluslu işletme, bir merkez ve bu merkeze bağlı olarak değişik ülkelerde faaliyet gösteren şubelerden oluşmaktadır. Merkez izlediği stratejiler çerçevesinde, bağlı şubelerin yönetimini organize etmekte ve denetlemektedir.

Çok uluslu şirketlerin büyüme ve genişleme kapasiteleri 1960'lı yıllarda başlamış ve 21.yüzyıla girerken daha da artmıştır (Şimşek, 2006, s. 172). İlk çok uluslu işletme, Hollandalı "Unique Margarin" ile İngiliz "Lever Brothers" dır. Bu iki şirketin birleşmesiyle Unilever ismi ortaya çıkmıştır. Royal Dutch, Shell, Exxon Mobil, BP, Toyota, IBM, Sony ve Coca-Cola gibi şirketler, çok uluslu işletme denilince ilk akla gelenlerdir. Son yıllarda Wall-Mart, ciro itibarıyla devamlı birinci gelmektedir (Şahin, 2004, s. 1; Serinkan ve Bağcı, 2012, s. 94).

Çok uluslu işletmelerin yurt dışında faaliyet göstermesinin çeşitli nedenleri vardır. Bu nedenlerin en önemlileri şunlardır (Güner ve Yılmaz, 2008, s. 198):

- Eldeki mevcut karların değerlendirilebileceği yeni yatırım alanları bulmak,
- Üretim maliyetlerini düşürebilmek için daha ucuz ham madde kaynakları bulmak,
- Daha fazla kar edebilmek için üretilen malları tekel fiyatından satabilmek,
- Ucuz ham madde kaynaklarına ulaşmak (bunu da hammadde kaynakları üzerinde denetim kurarak veya monopson konuma gelerek yapabilir),
- Gelişmiş batılı ülkelerdeki şirketler arası rekabet (şirket böylece hem kendi ülkesindeki rekabetten kaynaklanan düşük karlılıktan kurulabilecek hem de gittiği ülkede tekel konuma gelmeye çalışarak tekel karı elde edebilecektir),
- Dünyada son yıllarda pazarların hacim olarak genişlemesi,
- Büyük miktarlara ulaşan ulaştırma ve taşıma masraflarından kurtulmak,

- Son olarak gelişmiş batılı devletlerin çevre ülkeleri üzerindeki siyasi ve ekonomik hegemonyasını devam ettirme isteğidir.
- Bunlara ek olarak uluslar arası serbest ticaret ve yatırım artması ile dünya refahının da artması, çok uluslulaşma eğilimini paralel olarak arttırmaktadır (Seymen ve Çeken, 2004, s. 56).

Çok uluslu işletmelerin kurulmalarının temel amacı; farklı ülkelerde bulunan tecrübeleri bir merkezde toplayıp bunları değerlendirme, stratejik olarak ülkelerin durumuna göre planlama yapma, nitelikli ve ihtiyaca uygun hizmet üretmektir. Bu örgütler hemen her alanda faaliyet göstermektedirler. Bu nedenle de herhangi bir ekonomik sistem veya ideolojik farklılık gözetmemektedirler. Ayrıca çok uluslu işletmeler; üzerlerinde tek bir kamu otoritesi bulunmadığından, ülkelere kendilerine en uygun hangisi ise onu seçmekte ve böylece ülkelerin hukuk sistemleri arasındaki farklardan faydalanabilmektedirler (Işık, 2005, s. 15,16). Çok uluslu işletmelerin yapısal olarak da farklılıkları bulunmaktadır. Buna göre; merkeze bağlı her bir kuruluş, bulunduğu ülkenin gerektirdiği tüm koşulları sağlayacak örgüt yapısına sahip olduğundan dolayı, faaliyetlerini bölge insanının zevk ve beklentileri ile politik, yasal ve sosyal durumlarına göre de gerçekleştirme imkânına sahiptir (Bolat ve Seymen, 2005, s. 56). Böylece uluslararası rekabette üstünlük sağlama olasılığı artmaktadır.

Çok uluslu işletmeyi ulusal işletmeden ayıran en önemli üstünlük, çok uluslu işletmenin global maksimizasyonu sağlayacak bir örgütlenme oluşturarak kaynaklarını sınır dışına transfer etmekteki esnekliğidir. Bununla birlikte uluslararası arenada sadece çok uluslu işletmeler faaliyette bulunmamakta, küçük ve orta boy işletmeler de yer alabilmektedir. Çok uluslu işletmeleri bu tür işletmelerden ayıran en önemli özellikleri, cirolar ve çalıştırdıkları personel sayılarıdır. Bir işletmenin çok uluslu işletme olarak değerlendirilebilmesi için Fortune 500 ve Global 500 gibi kuruluşların yaptığı listeye girebilmesi gerekmektedir (Serinkan ve Bağcı, 2012, s. 94).

1.1. Çok Uluslu İşletmelerin Özellikleri

Yukarıdaki tanımlardan yola çıkarak çok uluslu işletmelerin özelliği şu şekilde özetlenebilir (Seyman ve Bolat, 2005, s. 61):

- Çok uluslu işletmeler, kuruldukları veya yönetildikleri ana merkez ülke dışındaki ülkelerde de kendilerine özgü faaliyetleri gerçekleştirirler. Buradaki en dikkat çekici nokta, işletmelerin yapmış olduğu faaliyetlerin birçok ülkede karşılık bulmasıdır.
- Birden fazla ülkede faaliyet göstermenin yanında, üretim ve pazarlama işlevlerini yabancı ülkelerde üretmek buralarda yönetici konumlandırılması ve yatırım planlanması gerekmektedir.
- Çok uluslu işletmeler ne kadar alt birime ayrılırsa ayrılırsın, tek bir yönetsel otorite tarafından kontrol edilmektedir. Stratejik karar alma, uzun dönemli hedef ve politikaların belirlenmesi de yine aynı merkezden yürütülmektedir.

- Çok uluslu işletmelere bağlı birimler elde ettikleri kazançların tamamını veya ilgili kısmını ana merkeze transfer etmekle yükümlüdürler.
- Çok uluslu işletmeler farklı ülkelerle ilgili planlama yaparken iki yol izlemektedirler. Bunlardan birincisi, bağlı şube açma veya yerel işletmeler ile ortak girişimde bulunmaktır.
- Çok uluslu işletmelerin farklı ülkelerle olan ilişkileri nedeniyle teknoloji, yönetim ve diğer konularda karşılıklı bilgi transferleri mümkün olabilmektedir.
- Çok uluslu işletmeler, güçlü bir sermaye yapısına sahip olduğundan dolayı, ulusal veya uluslararası istikrarsızlıklardan diğer işletmelere göre daha az etkilenmektedirler.
- Yönetim ve örgüt yapısının yönelik sorunlar ise, ulusal işletmelere göre daha çok ve karmaşık durumdadır.
- Çok uluslu işletmelerin çok büyük üretim ve satış hacimleri, faaliyet gösterdikleri ülkelerde hükümetlerle olan ilişkilerinde çok yönlü bir güç sağlayabilir. Bu güç onları piyasa rekabet ortamında etkili bir aktör haline getirebilir.

Çokuluslu şirketler, hiç şüphesiz pek çok açıdan dünya ülkelerine ve vatandaşlarına farklı boyutlarda fırsatlar ve yararlar sağlamaktadır (Aktan Ve Vural, 2007, s. 145). Ancak bu yararları küresel bağlamda çok uluslu işletmelerle birlikte gönüllü kuruluşlar da sağlamaktadır. İkinci bölümde bu konu daha yakından ele alınacaktır.

1.3. Çok Uluslu Gönüllü Kuruluşlar

Tanımı konusunda çok çeşitli görüşler bulunan gönüllü kuruluşlar, sivil toplum alanında faaliyet gösteren ve yönetimin bir parçası olmayan her örgütlenmeyi (özel sektör girişimleri, birlikler, odalar, kooperatifler, sendikalar, dernekler, vakıflar, siyasi grup ve partiler) ifade etmek için kullanılmaktadır. Bu bağlamda gönüllü kuruluşlar sınırı olmayan ve ortak özellikleri sadece yönetimin parçası olmamak gibi bir kesimin ifadesinden başka bir anlam taşımamaktadır. Gönüllü kuruluşlar, resmi açıdan belli bir hukuki kalıba uyan örgütler olarak, ortak bir amaç etrafında bir araya gelen ve doğrudan kendilerine çıkar sağlamayan kişi topluluğudur. Bir başka tanımlamaya göre gönüllü kuruluşlar; sadece sosyo-ekonomik kalkınmaya dolaylı veya doğrudan katkı sağlamak amacıyla gönüllülük, bağımsızlık, kâr amacı gütmemek ve kişisel çıkar gözetmeme gibi esaslara dayanan sivil oluşumlar, teşekküller ya da örgütlenmelerdir (Akatay, 2008, s. 120).

Gönüllü kuruluşlar yerel veya ulusal sınırlara bağlı değildir. Uluslararası alanda da bu işi üstlenen kuruluşlara rastlanmaktadır. Çok uluslu ya da uluslararası gönüllü kuruluşlar olarak adlandırılan bu kuruluşların kurulma amaçları, faaliyetleri, yukarıda anlatılan gönüllü kuruluşlarınkinden farklı değildir. Tek fark uluslararası olarak hizmetlerini sürdürüyor olmalarıdır.

Uluslararası kar amacı gütmeyen organizasyonlar olan çok uluslu gönüllü kuruluşlar, genellikle uluslararası birlik veya şemsiye bir organizasyon ağı üzerine kurulmuştur ve kar amacı güden diğer hiyerarşik yapıya sahip uluslararası kuruluşlardan farklılıklar göstermektedir. Tek uluslu kar amacı güden veya kar amacı gütmeyen organizasyonların aksine âdem-i merkezîyetçi anlayışın yönlendirdiği çok uluslu organizasyonlar, kurumsal bir yapının çok uluslu kar amacı gütmeyen organizasyonlarda oluşmasını reddetmektedir. Yerel kuruluşlar kendileri için kritik olan kaynaklarda çok uluslu merkez teşkilatına bağlı iken, daha geniş kapsamlı olan çok uluslu gönüllü kuruluşların federatif bir yapıda olması muhtemeldir. Çevresel ve yerel birçok faktörün etkili olduğu bu çok uluslu gönüllü kuruluşlardaki federatif yapı, kurumsal oluşumu ve merkezi karar almayı engeller. Uluslararası gönüllü kuruluşlar için en iyi bilinen örnek Kızıl Haç'tır. Kızıl Haç, içinde yöresel özellikler ihtiva eden ve birçok uluslararası birlikteliğe sahip olan yarı bağımsız bir şemsiye organizasyondur (Hudson ve Bielefeld, 1997).

Sınır aşan dayanışma bazlı topluluklara uzanan ve oldukça geniş bir aktörler yelpazesi sunan çok uluslu gönüllü kuruluşlar; uluslararası sivil toplum kuruluşları, bireyler, kitle örgütleri ve gevşek koalisyon ve ağlarından oluşmaktadır. Bu kuruluşlarda sadece Greenpeace ve Dünya Ekonomik Forumu gibi hiyerarşik gruplar yer almaz. Aynı zamanda âdem-i merkezîyetçi, gevşek bağlantılı Uluslararası Af Örgütü gibi gruplar da yer almaktadır. Çok uluslu gönüllü kuruluşların en etkin faaliyet alanlarını, kolektif kimlikler ve aidiyetlerin sınırları aşarak dünya çapında dayanışma sergilemeleri oluşturmaktadır (Aslan ve Alkış, 2013, s. 302). Örneğin; büyük felaketler karşısında koordinasyonu sağlamak için 30 yıl önce kurulmuş ve şu an 14 uluslararası yardım kuruluşunu temsil eden bir şemsiye organizasyonu olarak faaliyetlerini sürdüren (DEC) Afetler Acil Durum Komitesi, son olarak Mozambik'te yaşanan sel felaketinde görev almıştır. DEC, büyük felaketler için kurulmuş uluslararası bir yardımlaşma kuruluşudur (Abdy ve Barclay, 2001).

Bu tür faaliyetlere ek olarak uluslararası gönüllü kuruluşlar, son 30 yıl içinde şaşırtıcı bir şekilde yoksul ülkelerde temel ihtiyaçların karşılanmasına yönelik bir dağıtım ve yardım programı başlatmıştır. Örneğin; Kenya'da 1997 yılında 1000 kadar ulusal ve uluslararası gönüllü kuruluş var iken, bu sayı 2007 yılında 4500 kadar olmuştur. O kadar ki, 2007 yılı itibarı ile bu ulusal ve uluslararası gönüllü kuruluşlarının toplam çalışan sayısı tüm Kenya genelindeki çalışan sayısının % 43'üne karşılık gelmektedir. Uluslararası gönüllü kuruluşlar; özellikle yerel halkında desteğinin alınması sağlayarak, bu ülkelerin yerel kurum ve kuruluşlarının tesis edilmesi ile ileride düşünülen daha geniş amaçlar doğrultusunda çalışmalar yürütmektedirler. Bunun yanında Uluslararası gönüllü kuruluşlar, faaliyetlerini bağış almış oldukları kişi ve kuruluşların istek ve yönlendirmeleri doğrultusunda

yapmak zorunda hissederler çünkü bu kuruluşlar faaliyetlerini sürdürmek için finansmana ihtiyaç duyarlar. Bu bağlamda, uzun soluklu ve ideal olan uluslararası gönüllü kuruluşların amaçları ile kısa vadeli ve bir bütünlük arz etmeyen bağışta bulunan kişilerin amaçları arasında çatışmalar da gözlenebilmektedir (Brunti ve McCourt, 2012).

2. Sosyal Hizmet Kavramı

"Sosyal hizmet; kişi ve ailelerin kendi bünye ve şartlarından doğan ve kontrolleri dışında oluşan, maddi ve manevi yoksunluklardan sayılan, ihmal, istismar, şiddete maruz kalma, sokakta yaşama, bakıma muhtaç yaşlılık ve engellilik durumundaki insanlara yapılacak olan destektir. Yine küçük yaşta çalıştırılma, madde bağımlılığı, uzun süreli veya kronik hastalık, tutukluluk veya hükümlülük, doğal afetlere maruz kalma veya çeşitli sosyal yardıma ihtiyaç duyan insanlara sunulacak olan her türlü rehabilitasyon hizmetidir" (Özdemir, 2012, s. 94). Başka bir ifadeyle sosyal hizmet; birey, aile ve grupların karşılaştığı sosyal şartlardan ortaya çıkan toplumsal problemleri çözmek, bireylerin yaşam koşullarını iyileştirmek, aynı zamanda kendisi ve çevresiyle ilgili oryantasyonunu sağlamak amacı ile verilen eğitim, danışmanlık, bakım, tıbbi ve psiko-sosyal rehabilitasyon hizmetleri olarak tanımlanmaktadır (Aktaran Yürür, 2011, s. 25). Diğer taraftan bir meslek dalı olarak sosyal hizmet; yine bireyden yola çıkarak grupları ve toplulukları güçlendiren, özgürleştiren, iyilik hallerini geliştiren ve bir dinamik unsur olarak değerlendiren bir disiplindir (Ölçer, 2004, s. 300).

Sosyal hizmet uygulamaları, toplumun belli noktadaki ihtiyaçlarını karşılayabilmeyi ve bir adım daha giderek kendi sorunlarını çözebilecek bir alt yapıya ulaşmasına zemin hazırlamayı amaç edinmektedir (Yaman ve Akyurt, 2013, s. 114). Bunun yanında sosyal hizmetin en önemli hedefi bireylerin refahını iyileştirmektir. Bu süreçte şu prensipleri benimsemektedir (Özmete, 2010, s. 82):

- İnsanların sınırlılıklarına ve yapabilirliklerine odaklanmak,
- Bireyleri güçlendirmek,
- Toplumdaki bireyler ve gruplar arasındaki farklılıklara odaklanmak,
- Küresel adalet, sosyal adalet,
- Eşitlik ve dayanışma,
- Sorumluluk kavramına bağlı olmak,
- Toplumsal cinsiyet eşitliği ve farklılıklara saygı duymak.

Diğer taraftan sosyal hizmet çalışmalarında; birey, aile ve toplumun toplumsal sorunların çözümünde birtakım sorumlulukları üstlenmeleri gerektiği sıkça vurgulanmaktadır. Bu vurgulanan nokta ile sivil toplum örgütlerinin bu alanda daha çok yer alması gerekliliği düşüncesi birleşince, yoksulluk dâhil pek çok sosyal sorunun çözümünde devlet temel aktör olmaktan çıkmaktadır. Sosyal yardım ve sosyal hizmetlerin sunumu, refah karması (welfare mix) olarak adlandırılan anlayış çerçevesinde piyasaya ve sivil toplum örgütlerine yönelmektedir (Şahin Taşgın ve Özel, 2011, s. 175).

Söz konusu durumda toplumsal girişimler; çocuk bakımı, yaşlılık, engellilik gibi alanlarda geleneksel olarak sorumluluğunda olan hizmetleri üretmeye talip olduğunda, devlet bu girişimlerle bir sözleşme yapmakta ve çoğu zaman vergilerini azaltmakta, kimi zaman ise mali yardımlar sunabilmektedir. Bu hizmet modeline verilebilecek en güzel örnek, sivil toplum örgütlerinin ve yerel yapıların sunduğu sosyal hizmetler olmaktadır (Akbaş, 2011, s. 114). Konuyla ilgili ülkemizde farklı yasalarda sosyal yardım ve sosyal hizmetlere ilişkin uygulamaları içeren düzenlemeler bulunmaktadır. Bunun bir sonucu olarak, doğrudan sosyal yardım ve sosyal hizmetler sunmakla görevlendirilmiş olanların yanı sıra çok sayıda kurum, ulusal ve uluslararası çalışan gönüllü kuruluş da bu alanda faaliyet göstermektedir (Şahin Taşgın ve Özel, 2011, s. 181).

2.1. Sosyal Hizmetler ve Gönüllü Kuruluşlar

Gönüllü faaliyetler, bir toplumda ortaya çıkan sosyal sermayenin başlıca unsurlarıdır. Özellikle gönüllü faaliyetlerin sosyal hizmet alanında gerçekleştirilmesi ve bireylerin bilgi, beceri ve deneyimlerini bu alanda kullanmaları önemli fırsatları beraberinde getirmektedir. Örneğin, kamuda sosyal hizmet kurumlarına ayrılan bütçenin az olması, gönüllü kuruluşlara duyulan ihtiyacı artırmaktadır. Dolayısıyla gönüllü kuruluşların sosyal hizmetler ile ilişkisi toplumsal bir ihtiyaçtan meydana gelmektedir. Bu ihtiyaçların gönüllü kuruluşlar tarafından karşılanması, otoritelerin yetersiz kaldığı alanları doldurmada ve bu kuruluşları daha etkin kılmaktadır. Ayrıca sosyal hizmet uygulamalarında başarıya ulaşabilmenin yolu, daha az bürokrasi ve esnek bir yönetim modelinden geçmektedir. Gönüllü kuruluşların sosyal hizmetlerde giderek etkinleşmesinin altındaki diğer bir sebep de, örgüt yapılarının ve gönüllülerinin bu yönetim modelini benimsemesi olarak ifade edilmektedir (Sarıkaya, 2011, s. 76,77,78).

Sonuç Ve Öneriler

Bu açıklamalar doğrultusunda, günümüzde üçüncü sektör olarak tanımlanan gönüllü kuruluşlar, sosyal hizmetlere bakan yönüyle son derece önem arz etmektedir. Özellikle yaşanan sorunların sadece kendi sınırlarımızla kalmayıp küresel ölçekte de yer alması, uluslararası gönüllü kuruluşları ön plana çıkarmaktadır.

Son söz olarak; yaşadığımız zaman dilimi itibarıyla, geleceğe bakarken kimi zaman ümitlenilmekte, heyecanlanılmakta, kimi zaman da kaygılanılmakta ve endişelenilmektedir. Bu kaygıları giderebilme, geleceğe daha güvenle bakabilme ve yarınlar için çocuklara daha yaşanılır bir dünya bırakabilme adına, insan merkezli yapılan faaliyetlere görev bilinciyle yaklaşılmalıdır. Bu bağlamda hem sosyal hizmet çalışmaları, hem gönüllü kuruluşların çalışmaları, hem de sosyal hizmetlerin gönüllü kuruluşlarla entegrasyonu ile yapılan çalışmalar,

büyük bir değerdir. Bu değerlerin topluma sunduğu katkılar göz ardı edilmemeli ve sorumlu vatandaşlık bilinciyle davranılmalıdır.

Kaynaklar

ABDYAND Meg ve BARCLAY Jean (2001), Marketing Collaborations in the Voluntary Sector, *International Journal of Nonprofit and Voluntary Sector Marketing*, Volume 6, Issue 3, pages 215-230.

AKATAY, Ayten (2008), “Gönüllü Kuruluşların İnsan Kaynakları Sorunlarına Eğitsel Bir Çözüm”, *Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi Girişimcilik ve Kalkınma Dergisi*, Cilt:3, Sayı:1, ss:115-137.

AKBAŞ, Emrah (2011), "Sosyal Hizmetlerin Sivil Oluşumu Berlin'deki Göçmen Sivil Toplum Örgütleri Üzerine Bir Araştırma", *Toplum ve Sosyal Hizmet*, Cilt:22, Sayı:2, ss. 113-136.

AKTAN, Coşkun Can ve VURAL, İstiklal Y. (2007), “Çok Uluslu Şirketler ve Kurumsal Sosyal Sorumluluk”, *Kurumsal Sosyal Sorumluluk, İşletmeler ve Sosyal Sorumluluk*, Editör: Coşkun Can AKTAN, İgiad Yayınları, İstanbul.

AYTEMİZ SEYMEN, Oya ve BOLAT, Tamer (2005), “Küreselleşme ve Çok Uluslu İşletmecilik”, Nobel Yayın Dağıtım, Ankara.

BRUNT, Carol ve McCOURT, Willy (2012), Do International Non-Governmental Organizations walk The Talk? Reconciling The ‘Two Participations’ International Development, *Journal of International Development*, 24, 585-601.

CLARK, John (1996), “Kalkınmanın Demokratikleşmesi: Gönüllü Kuruluşların Rolü”, *Türkiye Çevre Vakfı Yayını*, Ankara.

DEMİRCİ, M. Kemal ve AYDEMİR, Muzaffer (2008), “İşletmelerin Küreselleşme Stratejileri”, Detay Yayıncılık, Ankara.

GÜNER, Ümit ve YILMAZ, Alper (2010), “Çok Uluslu Şirketler Türkiye Ekonomisi İçin Tehdit Mi, Fırsat Mı?”, *Dumlupınar Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, Sayı:26, ss. 197-212.

GÜRÜN, Fethi (2001), “Globalleşme ve Çokuluslu Şirketlerin İnsan Kaynakları Yönetimine Etkileri”, Kamu İşletmeleri İşverenleri Sendikası, Ankara.

HUDSON Bryant A. ve BIELEFELD Wolfgang (1997), Structures of Multinational Nonprofit Organizations, *Nonprofit Management & Leadership*, vol. 8, no. 1.

IŞIK, Hüseyin (2005), “Çok Uluslu Şirketlerde Örtülü Kazanç ve Örtülü Sermaye”, T.C. Maliye Bakanlığı Araştırma, Planlama ve Koordinasyon Kurulu Başkanlığı Yayınları, Ankara.

İÇDUYGU, Ahmet; MEYDANOĞLU, Zeynep ve SERT, Deniz Ş. (2011), “Türkiye’de Sivil Toplum: Bir Dönüm Noktası”, TÜSEV Yayınları, İstanbul.

ÖLÇER, Ahmet Cemil (2004), "Sosyal Hizmet Mesleğinin, Öğrencinin Öğrenme Sürecini Etkileyen Faktörlerin Önlenmesinde ve Başarıyı Artırmadaki Önemi", "Türkiye’de Sosyal Hizmet Uygulamaları İhtiyaçlar ve Sorunlar", Sosyal Hizmet Sempozyumu, Haberal Eğitim Vakfı.

ÖZDEMİR, Saadettin (2012), "Dini Sosyal Hizmetlerin Temelleri", *SDÜ Fen Edebiyat Fakültesi Sosyal Bilimler Dergisi* , Sayı:25, ss.125-138.

ÖZMETE, Emine (2010), "Sosyal Hizmette Sürdürülebilir KalkınmaAnlayışı: Kavramsal Analiz", *Aile Toplum ve Eğitim-Kültür ve Araştırma Dergisi*, Temmuz - Ağustos - Eylül 2010, ss. 79-90.

SARIKAYA, Muammer (2011), "Sosyal Hizmetlerde Gönüllü Yönetimi", " *Sosyal Hizmet Kurumlarında Yönetim*", Ed. Muammer SARIKAYA, Nobel Yayıncılık, Ankara.

SERİNKAN, Celalettin ve BAĞCI, Zübeyir (2012), “Çok Uluslu İşletmelerin Faaliyet Şekilleri ve Organizasyon Yapıları”, *Ekonomi ve Yönetim Araştırmaları Dergisi*, Cilt:1, Sayı:2, ss. 91-117.

SEYMEN, Oya Aytemiz ve ÇEKEN, Hüseyin (2004), “Küreselleşme ve Çok Uluslu İşletmelerin Çalışma İlişkileri Üzerindeki Etkileri: Makro ve Mikro Boyutta Bir Değerlendirme”, *Süleyman Demirel Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi*, Cilt:9, Sayı:2, ss.53-77.

ŞAHİN TAŞĞIN, Neşe ve ÖZEL, Hüseyin (2011), "Türkiye’de Sosyal Hizmetlerin Dönüşümü", *Toplum ve Sosyal Hizmet*, Cilt:22, Sayı:2, ss. 175-190.

ŞAHİN, Afşin (2004), “Çok Uluslu Şirketlerin Davranışlarının Genel Açıklamaları ve Teorik Yaklaşım”, *Aylık Strateji ve Analiz E-Dergisi*, Sayı:12, ss. 1-29.

ŞİMŞEK, Sedat (2006), “Küreselleşme Sürecinde Çok Uluslu Şirketler ve İnternetin Önemi”, *Selçuk İletişim Dergisi*, Cilt:4, Sayı:3, ss.166-175.

TAĞRAF, Hasan (2008), “Küresel Stratejilerden Çokuluslu Stratejilere Geçiş: Küresel Düşün Yerel Davran”, *Karamanoğlu Mehmetbey Üniversitesi İİBF Dergisi*, Yıl:10, Sayı:14, ss.348-366.

YAMAN, Ömer Miraç ve AKYURT, M. ALİ (2013), "Sosyal Hizmete Kültürel Yaklaşım: 2011 Van Depremi Örneği", *Sosyoloji Dergisi*, Cilt: 3, Sayı:26, ss. 105-144.

YEŞİL, Salih (2011), “*Uluslararası İşletmeler Açısından Kültürel Farklılıklar ve Yönetimi*”, Adalet Yayınevi, Ankara.

YÜRÜR, Senay (2011), "Sosyal Hizmet Kurumlarında Örgütsel Davranış", "*Sosyal Hizmet Kurumlarında Yönetim*", Ed. Muammer SARIKAYA, Nobel Yayıncılık, Ankara.